

AVFALLSPLAN 2023 – 2030

för Håbo, Knivsta, Sigtuna och Upplands-Bro kommuner

Tillsammans är vi föregångskommuner för det hållbara, cirkulära samhället där avfall betraktas som resurs.

Läsanvisning

Avfallsplanen består av detta huvuddokument med tillhörande bilagor. Huvuddokumentet fokuserar på syfte, målen, genomförandet och uppföljning.

Bilagor

1. Handlingsplan med aktiviteter
2. Styrmedel
3. Nuvarande avfallshantering
4. Nedlagda deponier
5. Uppföljning av tidigare avfallsplan
6. Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)
7. Framtida avfallsmängder, insamlingssystem och anläggningar

Slutnoter är placerade i Bilaga 3

Håbo, Knivsta, Sigtuna och Upplands-Bro kommuner,
i denna avfallsplan benämnda som:

Kommunerna

har tagit fram avfallsplanen tillsammans.

Syfte

Syftet med avfallsplanen är att förebygga avfall, öka återanvändningen och materialåtervinningen samt minska avfallens miljö- och klimatpåverkan genom att:

- ange mål och aktiviteter
- ge en samlad bild av den nuvarande avfallshanteringen
- bidra till att de globala målen enligt Agenda 2030 och de nationella miljömålen inom avfallsområdet uppfylls.
- långsiktigt styra avfallshanteringen så att den bidrar till ett hållbart och cirkulärt samhälle

Avfallsplanen är ett verktyg för att möta samhällets krav inom området.

Bakgrund

Enligt miljöbalken ska det finnas en avfallsplan för varje kommun. Avfallshanteringen är en viktig del av samhället och påverkar infrastruktur, människors hälsa samt miljön. Avfallsplanen är ett kommunalt styrdokument som påverkar och påverkas av andra kommunala planer och program.

Avfallsplanen riktar sig till alla inom kommunerna – medborgare, verksamheter, politiker och kommunkoncernens tjänstepersoner. Alla måste ta sitt ansvar för att se till att avfallshanteringen sker på rätt sätt.

Kommunerna har ökat samarbetet kring avfallshanteringen, bland annat har de tillsammans infört insamling med fyrfackskärl vid småhus. De har även tagit fram avfallsföreskrifter och avfallstaxa gemensamt. Arbetet med att ta fram en avfallsplan är en naturlig del i det fortsatta samarbetet.

Innehåll i en kommunal avfallsplan

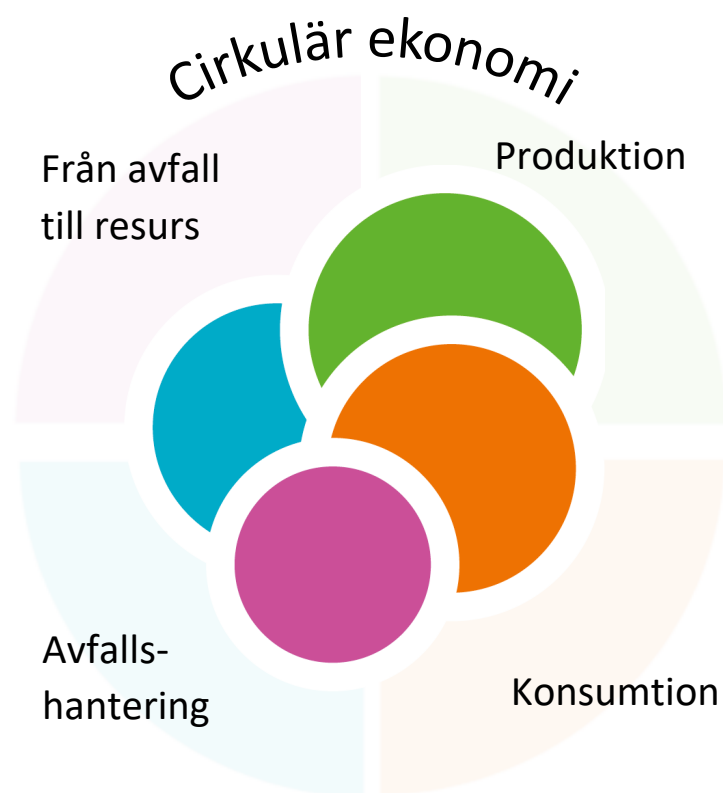
Avfallsplanen ska, enligt Naturvårdsverket, bland annat innehålla:

- Mål
- planerade åtgärder
- uppgifter om vilka avfallstyper som uppkommer inom kommunen samt
- uppgifter om mängd och ursprung

Organisation för framtagande av avfallsplanen

Avfallsplanen har tagits fram av representanter från kommunernas avfallsverksamheter, kommunledningskontor och miljöförvaltning. Kommunerna har även haft konsultstöd under hela framtagandet. Politiker från var och en av kommunernas presidier/bolagsstyrelse har följt arbetet och bidragit med synpunkter avseende inriktning och mål.

Det har genomförts gemensamma workshop's och temamöten med representanter från bland annat kommunernas verksamheter inom gata/park, bygg- och miljöavdelningar, fastighet, skolor, vård och omsorg. Exempelvis har åtgärder för att minska nedskräpning, förebygga avfall och öka återanvändning diskuterats. Under utställningen har förslaget skickats till ett stort antal aktörer för samråd samtidigt som handlingarna funnits tillgängliga på kommunernas hemsidor.

Kommunerna Håbo, Knivsta, Sigtuna och Upplands-Bro arbetar tillsammans för ett cirkulärt samhälle genom att bland annat förebygga och återanvända avfall samt minska miljöpåverkan.

Avfallshanteringen är **tillgänglig** för alla och erbjuder god **service**.

Kommuninvånarna är nöjda med avfallshanteringen i kommunerna och har goda kunskaper om hur de kan orsaka så liten miljöpåverkan som möjligt.

Kommunerna är tillsammans föregångskommuner för det hållbara, cirkulära

samhället, där **avfall betraktas som en resurs**.

I kommunerna finns avfallssystem som bidrar till att det är **lätt att göra rätt** när avfallslämnare sorterar och nästan allt material kan återanvändas eller materialåtervinnas i cirkulära kretslopp.

Struktur: mål och åtgärder

I avfallsplanen finns fyra utvecklingsområden med tillhörande utvecklingsmål som anger övergripande målsättningar.

Till varje utvecklingsmål finns en eller flera indikatorer med målvärden.

Aktiviteter kopplade till målen anges i bilaga 1 med beskrivningar av aktiviteterna samt ansvariga för de olika aktiviteterna.

Två av de fyra utvecklingsområdena utgår ifrån avfallstrappans olika steg; **Förebyggande och återanvändning** samt **Från avfall till resurs**.

Det tredje utvecklingsområdet, **Minskad miljöpåverkan**, fokuserar på nedskräpning och en giftfri miljö.

Det fjärde utvecklingsområdet, **Tillgänglighet och service**, stöttar de andra utvecklingsområdena med det mänskliga användarperspektivet.

Förebyggande och återanvändning

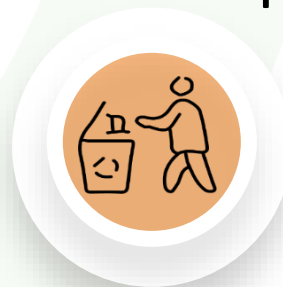
Avfall till resurs

Minskad miljöpåverkan

Tillgänglighet och service

Nationella mål, EU och Agenda 2030

Minimera

Återanvända

Materialåtervinna

Energiutvinna

Deponera

Avfallstrappan anger prioritetsordning för hur produkter och material ska hanteras. Den är fastslagen i EU:s avfallsdirektiv och i miljöbalken

I de flesta fall behövs en samverkan mellan kommunerna och mellan olika aktörer för att målen ska kunna uppnås. Det kan vara till exempel kommunerna, fastighetsägare, byggherrar, verksamheter och inte minst kommuninvånare.

Avfallsplanens mål har bland annat utgått från:

- FN:s globala hållbarhetsmål enligt Agenda 2030
- Mål och bestämmelser enligt EU:s direktiv¹ om avfallshantering och handlingsplan för cirkulär ekonomi²
- De nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen och den nationella avfallsplanen 2018–2023³ med bland annat Sveriges långsiktiga klimatmål som innebär att senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären⁴.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Nationella etappmål finns för bland annat:

- bygg- och rivningsavfall till materialåtervinning eller återanvändning,
- kommunalt avfall till materialåtervinning eller återanvändning,
- biologisk behandling av matavfall,
- minskning av utsläpp av växthusgaser,
- återanvändning av förpackningar,
- utfasning av farliga ämnen från miljön,
- minskat matsvinn.

Den nationella strategin för omställning till en cirkulär ekonomi och den nationella avfallsplanen, med de särskilt utpekade avfallsflödena plast, textil, livsmedel, bygg- och rivning och elektronik, med respektive handlingsplan är också viktiga underlag i framtagandet av mål och aktiviteter.

Källa: www.regeringen.se

Avfallsplanens förhållande till andra planer och program beskrivs i bilaga 6 Miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Förebyggande och återanvändning av avfall

Avfallsmängderna ska minska genom förebyggande och återanvändning.

Många saker kan användas under längre tid genom att dela, hyra, reparera och återanvända istället för att köpa nytt. Mindre nytillverkning och längre livslängd ger stora miljövinster genom lägre energiförbrukning, minskade utsläpp av klimatpåverkande gaser och besparing av begränsade naturresurser. Vi behöver alla hjälpas åt och inspirera varandra genom goda exempel. Det viktigaste är att inte automatiskt köpa nya produkter utan fundera på om köpet behövs, och i så fall, om det finns begagnade alternativ. Det kan även bidra till fler arbetstillfällen i regionen.

I avfallsplanens handlingsplan anges aktiviteter som valts ut som prioriterade insatser att arbeta med under avfallsplanens genomförandeperiod.

Det är framför allt information, utbildning för politiker och tjänstemän, utveckling av krav i upphandlingar, utveckling av möjligheter för förebyggande och återanvändning av bygg- och rivningsavfall samt arbete för att minska matsvinn i skolor och omsorg.

Indikatorer:

- Total mängd kommunalt avfall⁵, kg/person⁶
Målvärde: Nedåtgående trend
- Mängd matsvinn från kommunernas storkök, gram/portion uppdelat på tallrikssvinn, serveringssvinn och tillagningssvinn
Målvärde: Nedåtgående trend
- Andel upphandlingar som genomförs i enlighet med *Mål 6 En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling* i den nationella upphandlingsstrategin, %
Målvärde: Uppåtstående trend

Från avfall till resurs

Materialåtervinning och biologisk återvinning ska öka.

Det avfall som inte kan återanvändas ska sorteras och i första hand materialåtervinnas för att spara på energi och resurser. Det ger generellt sett större miljönytta att materialåtervinna avfall än att bränna det, även om energin från förbränningen tas till vara.

Avfall behöver lyftas högre upp i den så kallade avfallstrappan⁷ för användning av resurser på bästa möjliga sätt.

Det avfall som inte kan materialåtervinnas ska förbrännas med energiutvinning och bästa möjliga reningsteknik. Restprodukter från energiåtervinning ska i möjligaste mån användas som ny produkt eller råvara.

Insamlingssystemen behöver vidareutvecklas så att flera olika material kan sorteras och samlas in separat, till exempel textilier.

I avfallsplanens handlingsplan anges aktiviteter som kommer att utföras för att bidra till att andelen avfall till materialåtervinning och biologisk återvinning ska öka.

Det är framför allt utveckling av återvinningscentraler/ kretsloppscentraler⁸ med mottagning av fler typer av material, komplettering av fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper samt utveckling av möjligheter att sortera bygg- och rivningsavfall.

Indikatorer:

- Andel kommunalt avfall⁹ för materialåtervinning, inklusive biologisk behandling¹⁰
Målvärde: 55 % till år 2025, 60 % till år 2030, 65 % 2035

Minskad miljöpåverkan

Nedskräpning och annan negativ miljöpåverkan ska minska

Avfall är förknippat med flera olika typer av diffus spridning av föroreningar och ämnen som påverkar miljön, klimatet och vår hälsa negativt. Det handlar om bland annat nedskräpning, utsläpp från transporter, hantering av farligt avfall samt utlakning från nedlagda deponier.

Utsläppen och påverkan på miljön kan minska genom att exempelvis undvika att sprida skräp i omgivningen, i naturen eller i vattendrag välja miljövänligare alternativ, hantera farligt avfall på säkert sätt.

Med en ren och skräpfri omgivning ökar även tryggheten i området, även om det finns andra, mer komplicerade faktorer att också arbeta med för ökad trygghet.

I avfallsplanens handlingsplan anges aktiviteter som kommer att utföras för att nedskräpning och annan negativ miljöpåverkan ska minska.

Det är framför allt ett flertal informationsinsatser i kommunerna. Informationen kommer vara riktad till olika grupper, bland annat skolor och bör finnas på olika språk.

Kartläggning av nedskräpning kommer genomföras och gemensamma strategier kommer tas fram för bland annat sortering av avfall på allmänna platser.

En annan aktivitet, som pågår systematiskt inom vissa verksamheter, är att fasa ut kemikalier och produkter som innehåller farliga ämnen i alla kommunkoncernens verksamheter.

Indikatorer:

- Skräpmätning, st/10 m²
Målvärde: Nedåtgående trend
- Andel förnybara drivmedel för insamling av avfall¹¹, %
Målvärde: Uppåtgående trend

Tillgänglighet och service

Förtydliga, förenkla och uppmuntra så att det blir lätt att göra rätt.

Det ska vara lätt att förstå hur avfall kan minskas, hur det ska sorteras och var det lämnas. Det kan handla om bland annat information, skyltning och pedagogiskt utformade insamlingssystem.

I avfallsplanens handlingsplan anges aktiviteter som kommer att utföras för att vidareutveckla tillgänglighet och service.

Det är framför allt:

Informationsinsatser, exempelvis genom att vidareutveckla kommunernas app för avfallshantering för information och som stöd i arbetet med att förändra beteenden.

Det handlar även om att vidareutveckla insamlingssystem nära avfallslämnaren, till exempel fastighetsnära insamling i flerbostadshus, och service på återvinningscentralerna i kommunerna.

Indikatorer:

- Andel av invånarna som är nöjda med kommunen som leverantör av avfallstjänster, %¹²
- Målvärde: Uppåtgående trend
- Andel hushåll i småhus och i flerbostadshus, som har tillgång till fastighetsnära insamling för både förpackningar och returpapper, % Målvärde: 95 %¹³

Ansvar och genomförande

Alla nämnder och bolagsstyrelser är ansvariga för att implementera avfallsplanen i sin verksamhet och genomföra aktiviteter. För att uppnå avfallsplanens mål behövs samverkan mellan nämnder, bolagsstyrelser och mellan kommunerna. Flera av aktiviteterna kan genomföras mer effektivt i samverkan mellan kommunerna.

Uppföljning och redovisning

Avfallsansvarig nämnd i varje kommun har det övergripande ansvaret för att följa upp och utvärdera genomförandet av avfallsplanen och miljöpåverkan enligt miljökonsekvensbeskrivningen, bilaga 6.

Planen ska följas upp årligen och resultatet redovisas i en rapport med statistik för uppföljning per mål samt redovisning av genomförda aktiviteter. Uppföljningen redovisas både uppdelat per kommun och samlat. För att avfallsplanens mål ska nås behövs kontinuerliga uppföljningar. På så sätt finns också möjlighet att se om förstärkta resurser eller ett annorlunda arbetssätt krävs inom något område.

